

ΥΑΛ. 6

TOM A.

Η ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΥΠΑΚΟΗ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΕΛΕΙΑ.

Ἐθαύμασα ἀνέκαθεν τὴν διαγωγὴν τῶν Ἀγγλί-
ων μητέρων· πόσον ἐπιτηδεύως ποικίλλουσιν, αὐξά-
νουν καὶ ἐλαττοῦσι τὴν εὐμένειαν καὶ τὴν φιλοφρο-
σύνην τῶν πρὸς τοὺς νέους τοὺς θωπεύοντας τὰς θυγα-
τέρας τῶν! Καὶ ὁ ἴδιος Μετερνίχος ἔχει ἀνάγκην
νὰ λάβῃ μαθήματα ἀπὸ αὐτὰς, καὶ ἴσως διὰ τοῦτο
ἐκπροσπάθει νὰ κατορθώσῃ τοσαῦτα ἔτη νὰ τὸν ἐκ-
σπευδονίσῃ ὁ λαὸς τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Καθὼ δευτερότοκος υἱὸς (1) ἀριστοκράτιδος οἰκο-
γενείας, ἐδυνήθην νὰ σπουδάσω κατὰ βάθος ὅλην τὴν
γυναικείαν καὶ ὑλόφρονα ταύτην πολιτικὴν, ἥτις,
τὸν μὲν πρωτότοκον ἐνθαρρύνει μὲ ἀπειρον χάριν, εἰς

δὲ τὸν δεύτερον ἀποτείνει μειδίαμα προστασίας ὁ-
πωσοῦν εὐμενές, εἰς τὸν τρίτον δίδει ἀσπασμὸν ψυ-
χρότατον, καὶ εἰς τὸν τέταρτον, εἰάν ὑπάρχῃ, μόλις
στρέφει τὸ βλέμμα. Μὴ λησμονῆτε, κύριοί μου, ὅτι
πρόκειται νὰ ὑπανδρεύσῃ τὰς θυγατέρας τῶν. Ἐάν
δὲ κατὰ δυστυχίαν κλίσῃ τις ὀλεθρία, προσήγγισε
τὴν καρδίαν τινὸς τῶν θυγατέρων τούτων πρὸς τινὰ
τῶν νεωτέρων ἀδελφῶν, τῶν εἰλώτων αὐτῶν πρὸς
οὓς αἱ εὐγενεῖς οἰκογένειαι κληροδοτοῦσι ξηρὸν ὄ-
νομα καὶ ἐλάχιστον μερίδιον... ὁποῖος κίνδυνος!
Ταλαίπωροι νεώτεροι ἀδελφοί! Μὴ νομίζετε ὅτι θὰ
λάβετε τὴν ἀδειαν νὰ τραγωδῆσῃτε μὲ τὴν Σοφίαν,
νὰ παρατηρήσῃτε τὰ ἐχνογραφικὰ σχέδια τῆς Μα-
ρίας, ἢ νὰ συνοδεύσῃτε ἐφιπποὶ εἰς τὸν περίπατον
τῆς Ζωὴν! Καθ' ὅλας ταύτας τὰς περιστάσεις, ἡ
μήτηρ ἔρχεται πάντοτε δρομαία νὰ σὰς εἰδοποιήσῃ
μὲ ἄκραν λύπην τῆς ψυχῆς της, ὅτι ἡ κόρη της πα-
σχεὶ καταρῶσιν, ὅτι ἡ φορβὰς της χωλαίνει, ὅτι τὸ

(1) Ἐν Ἀγγλίᾳ, οἱ νεώτεροι υἱοὶ δὲν κληρονομοῦσιν εἰμὴ ἐλά-
χιστον μέρος τῆς πατρικῆς περιουσίας.

κλειδίον τοῦ σύρτου ὅπου εἶναι κλεισμένον τὸ χαρταφυλάκιόν της παρέπεσεν. Ὅλοι αἱ χάριτες φυλάττονται διὰ τὸν πρωτότοχον· εἰς αὐτὸν ἀναθέτουσιν ὅλας τὰς μικρὰς τῶν παραγγελίας, αὐτὸν συμβουλεύονται ποῖα τῶν νεωτέρων μυθιστορημάτων πρέπει νὰ ἀναγνώσῃ, αὐτὸς κρατεῖ τὸν ἀναβολέα τοῦ ἔγκου, αὐτὸς συντροφεύει μὲ τὸν αὐλὸν τοῦ τὴν κυμβαλίζουσιν. Ὡ! πόσας νέας πασχούσας καταβροῆν, ἢ μὴ δυναμένας νὰ ἐξέλθωσιν, ὡς μ' ἔλεγον αἱ μητέρες τῶν, ἀπῆντησα μετὰ μίαν ὥραν εἰς τὸν περίπατον ἢ εἰς τὰ ἐργαστήρια, συνοδευόμενος ἀπὸ τὸν τριπόλδιον ἀδελφόν μου τὸν πρωτότοχον!

Καὶ ὅμως εἶχόν τινὰ πλεονεκτήματα, καὶ ὅχι εὐκαταφρόνητα· ἤμην μετριοφρων, σεμνὸς καὶ, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τῶν τεσσαράκοντα κατόπιρων τῆς πατρικῆς μου οἰκίας, (ἐκτὸς ἂν ἦσαν ὅλα κατεσκευασμένα ἐπίτηδες διὰ τὸν αὐτοκράτορα Σουλοῦ), ἀρκετὰ εὐμορφος· ὁ δὲ πρωτότοκος ἀδελφός μου ἦτον τόσῳ φιλάθηνος, ὥστε αἱ προβλεπτικαὶ μητέρες δὲν μὲ παρημέλουν παραπολύ· ὅσαι μάλιστα εἶχον πολλὰς θυγατέρας, κατεδέχοντο καὶ νὰ μὲ περιποιῶνται ὅπως οὖν. Δὲν μ' ἐπροσπάτεον μὲν, ἐραίνοντο ὅμως συγκαταβατικώτεροι· οὔτε μ' ἐνεθάρρουν, οὔτε μὲ ἀπέβαλλον· μὲ ἄφρον μετέωρον ὡς τὴν κιβωτὸν τὴν περιέχουσαν τὰ ἱερὰ ὅστ' αὐτοῦ Μωάμεθ, οὕτως ὥστε ἢ πρὸς ἐμὲ εὐμένειά των ἐδύνατο εὐκόλως νὰ μεταβληθῇ εἰς ψυχρότητα, δοθείσης περιστάσεως, ἢ νὰ μεταμορφωθῇ εἰς φιλίαν διάπυρον, ἐάν ποτε ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ μου μὲ ἀνεθίδεζεν εἰς τὴν θέσιν του. Πιστεύατε, κύριοί μου, ὅτι κἀνὲν τῶν στρατηγημάτων τούτων δὲν μ' ἐλάνθανεν· ἔχαιρον δὲ, χωρὶς νὰ ὑπεραίρωμαι, διὰ τὴν θέσιν μου, καὶ χωρὶς νὰ πιστεύω ὅτι ἡ συγκατάβασις αὕτη ἀπευθύνετο κυρίως πρὸς ἐμέ.

Καρολίνα, ἡ τελευταία ἐπτά ἀδελφῶν ὅλων ὠριότητων, εἶχε μητέρα ἐγκρατεστάτην τῆς περὶ τὸ ὑπανδρεύειν πολιτικῆς, τῆς ὁποίας ὑπέδειξα τὰ κυριώτερα μέρη. Ἐκείνη ὅμως, ἐν τῇ ἀθωότητι καὶ τῇ ἀφελείᾳ τῆς καρδίας, της, ἂν καὶ ἦτον πνευματώδης, δὲν συνεμερίζετο τοὺς ὑπολογισμοὺς τῆς μητρὸς της· ἴσως μάλιστα, διὰ νὰ κατασταθῇ εὐδαίμων, ἤρκει νὰ ἔχῃ πλεονέκτερον θάβρος, καὶ πλεονέκτερον εὐστάθειαν· τὸ κατ' ἐμέ, δὲν εἶχον τί ἄλλο νὰ τὴν προσφέρω, πλὴν ὀλίγων ἐκαστοτύων λιρῶν, ὀνόματος ἐντίμου, καὶ καρδίας εἰλικρινοῦς· ἡ νέα μὲ ἠγάπησε. Ποσάκις ὠνειροπολήσαμεν ὁμοῦ καὶ οἱ δύο οἰκειακὴν εὐδαιμονίαν, καὶ θέλητρα ἀγάπης ἀμοιβαίας καὶ καθαρᾶς! Διὰ τί λοιπὸν δὲν ἐτόλμησε νὰ ὁμολογήσῃ εἰς τὴν μητέρα της τὴν πρὸς ἐμὲ κλίσιν της;

Οἰσηματίας τις ἄνευ ἡθῶν καὶ ἀρχῶν, ἀλλὰ κόμης, Σούνδερλανδ ἐπικαλούμενος, ἶδε τὴν Καρολίαν εἰς χορὸν τινὰ καὶ τὴν ἤρπεν.

— Ἡ νέα αὕτη ὁμοιάζει βεβαίως, καὶ ὁμοιάζει ὅσον ἐνδέχεται...

— Τὴν πρώτην σου γυναῖκα; τὸν ἠρώτησεν ἐκεῖνος πρὸς ὃν ὠμίλει.

— Ὅχι! δὲν ὑπανδρεύθην ποτέ.

— Τὴν ἀδελφὴν σου;

— Δὲν ἔχω.

— Ποῖαν λοιπόν;

— Τὴν κυρίαν Σοφίαν Χάρμερ, ἡ ὁποία ὑπανδρεύθη ἐσχάτως τὸν Σέρ Οὐίλλιαμ Πλένυωρδ, ἐπειδὴ εἶχε χιλίας λίρας τὸν χρόνον περισσοτέρας ἀπὸ ἐμέ. Μὰ τὴν τιμὴν μου, αἰσθάνομαι ὁρεξίν νὰ νυμφευθῇ τὴν νέαν αὐτὴν, ὅχι δι' ἄλλο, παρὰ διὰ ν' ἀποδείξω εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς ἀπίστου Σοφίας, ὅτι εἶμαι ὅλως διόλου πρηγορημένος, καὶ ὅτι εὗρηκα καὶ ὠραιότητα, καὶ κατὰστασιν περισσοτέραν ἀπὸ τὴν ἐδικήν της.

Τὸ μόνον λοιπὸν πάθος τοῦ κόμητός μας, ἦτον ἡ ἱκανοποίησις τῆς προσβληθείσης φιλαυτίας του· διὰ δὲν ἐβράδυνε νὰ ζητήσῃ τὴν Καρολίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐννοεῖται ὅτι οὐδ' ἡ μήτηρ της ἐβράδυνε νὰ κοινοποιήσῃ τὴν πρότασιν.

— Πλὴν... μαμμὰ μου, ... δὲν ἔχει πνεῦμα, καὶ εἶναι...

— Κόμης, ἀγαπητή μου, ἔχει δέκα χιλιάδων λιρῶν εἰσόδημα.

— Οὔτε τοῦ δεκάτου μέρους αὐτῶν θὰ εἶχ' ἀνάγκην, διὰ νὰ ζήσω εὐτυχῆς μὲ ἄνθρωπον τῆς ἐκλογῆς μου, καὶ μὴ ὁμοιάζοντα τὸν κόμητά σας.

— Τί λέγεις, Καρολίνα μου! Κρίμα ὅτι ἐνόμιζα ὅτι ἔχεις περισσότερον πνεῦμα! Κατέβηλα τόσους κόπους διὰ νὰ σὲ μορφώσω, καὶ σὺ εὐδοκίμησες τόσον εἰς τὸν κόσμον, ὥστε δὲν ἤλπιζα ποτέ ὅτι αἱ ιδέαι σου εἶναι τόσον περιορισμέναι. Νομίζεις λοιπὸν, κόρη μου, ὅτι ἡ ὑπανδρεία γίνεται πρὸς εὐχαρίστησίν μας; Τὸ πνεῦμα, τὰ ἥθη, ἡ ἀγαθότης, ἡ προκοπή, ἡ νεότης, ἡ ὠραιότης αὐτῆ, εἶναι λέξεις κεναί, καλαὶ διὰ τὰς μυθιστορίας· εἰς τὸν πραγματικὸν ὅμως βίον, ὅταν πρόκηται περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων, τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει. Μὲ λέγεις ὅτι ὁ κόμης δὲν ἔχει ἀρχὰς καὶ ἥθη· ἀλλὰ ποῦ εἶδες, κόρη μου, ὅτι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ εἶναι ἄγγελοι; τοιαύτη σκέψις χυδασιτάτη ἐκ μέρους σου εἶναι ὅσον ἐνδέχεται ἀλλόκοτος. Ἄν ἦσουν κόρη τινὸς χωρικοῦ, τὸ ἐννοῶ· σὺ ὅμως τὴν ὁποίαν θαυμάζει καὶ δακτυλοδεικτεῖ ὁ κόσμος ὅλος, νὰ ἔχῃς τοιαῦτα φρονήματα!... Βεβαίως σου ὅτι θὰ ἐγίνετο γελοία ἂν τὸ ἐμάνθαναν οἱ ἄνθρωποι· καὶ γελοῖος δὲν πρέπει ποτέ νὰ γίνεται κἀνείς. Δὲν λαμβάνεις τοῦλάχιστον ὡς πειράδειγμα τὴν Ἑλλάδα, τὴν μητέρα αὐτὴν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅπου, ὅχι πλέον αἱ γυναῖκες, ἀλλ' οἱ ἄνδρες αὐτοὶ, διασχίζουν θαλάσσας καὶ βουνὰ διὰ νὰ ὑπάγουν νὰ ὑπανδρευθοῦν φλωρία καὶ κτήματα, χωρὶς νὰ ἐνθυμηθοῦν τοῦλάχιστον τὸν παλαιὸν νόμον τῆς πατρίδος των, καθ' ὃν μόνοι πολῖται ἦσαν οἱ ἐκ δυοῖν Ἀθηναίων γεγονότες;

Καὶ ἡ μὲν καλὴ μήτηρ ἐσιώπησε μετὰ τὴν ἠθικὴν ταύτην διδασκαλίαν· ἡ δὲ νέα συγκινηθεῖσα, ἔρριψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ὤμου τῆς μητρὸς της, καὶ ἔχυσεν πικρὰ δάκρυα.

Ἡ Καρολίνα ἔκλαυε! Μετὰ τὴν γέννησίν της, πρώτην ταύτην τὴν λύπην ἐδοκίμαζεν· ἡ μήτηρ της θὰ τὴν ἐλυπεῖτο βεβαίως, ἂν ἐκοπτε μὲ τὸ μαχαίριδιον τῶν κονδυλίων κἀνὲν της δάκτυλον... ἂν

ἡ ἐσθὴς της ἐσχίζετο . . . ἂν ὀλισθαίνουσα εἰς τὸν χορὸν ἐπιπτεν. Ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁμοῦς, περὶ τίνος ἦτον ὁ λόγος; περὶ εὐτελοῦς τίνος πόνου τῆς καρδίας! ἡ μήτηρ ἤθελε νὰ ἀποκαταστήσῃ, κατὰ τὴν παραδεδομένην λέξιν, τὴν θυγατέρα της· ἐσκληρύνθη λοιπὸν τὴν καρδίαν, κατεπάτησε τὸ μητρικὸν αἶσθημα, καὶ ὠπλίσθη ἐναντίον τῆς συμπαθείας, τὴν ὁποῖαν ἐξελάμβανεν ὡς ἀδυναμίαν· ἡ δὲ ταλαίπωρος νῆα ἐφοδεῖτο ν' ἀντιπαραταχθῇ εἰς μάχην, διότι θὰ τὴν ἐνῆγεν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὅλων τῶν φίλων τῆς οἰκογενείας, καὶ ὅλων τῶν συγγενῶν τοῦ θηλυκοῦ γένους. Ἐνέδωκε λοιπὸν, ἡ μᾶλλον ἐσιώπησεν. Ὅλοι αἱ κανόνες τῆς νεωτέρας ἀγωγῆς, τὴν καθυπέβαλλον εἰς τοῦτον τὸν νόμον.

Ἐὰν ἐνταῦθα ἠθικολογήσω ἐπὶ μικρὸν, ἐὰν ἐμφιλοχωρήσω εἰς φιλοσοφικὴν τινα παρέκβασιν, αἱ κυρίαί θὰ συγχωρήσωσιν, ἐλπίζω, εἰς τὰ τεσσαράκοντά μου ἔτη, τὴν γελοῖαν ἔως ταύτην ἀξίωσιν. Νὰ τολμήσω νὰ ἐρωτήσω τὰς μητέρας, ὅχι μόνον τῆς Μεγάλης Βρετανίας ἀλλὰ καὶ ὅλης τῆς Εὐρώπης, ποῖος ὁ προσρισμὸς δι' ὃν προετοιμάζουσι τὰς θυγατέρας των; Δι' ὅλης τῆς ἡμέρας βασανίζονται ἀπὸ διδασκάλους, τελειοποιοῦνται εἰς τὴν μουσικὴν, τὴν ζωγραφικὴν, καὶ τὸν χορὸν, αἱ ἐξωτερικαὶ των χάριτες ἀναπτύσσονται σύγχρονα μὲ τὸ πνεῦμά των, τὰ μυθιστορήματα καὶ τὸ θέατρον ἐξυπνίζουσι πρόωρα ὅλα των τὰ αἰσθήματα, μανθάνουσιν ἐκ στήθους τὰ πάθη πρὶν δοκιμάσωσιν αὐτὰ, διὰ νὰ ἐξάξωσιν ἐπὶ τέλους αὐταί, αἱ μητέρες, τί ἐξ ὅλων αὐτῶν;

Πιθανὸν νὰ κατακριθῶ ὡς γελοιωδῶς αὐστηρὸς, καὶ, τίς οἶδεν, ὡς ἀναιδὴς ἀκόμη, ἐὰν ἀποτείνω καὶ δευτέραν ἐρώτησιν πρὸς ταύτας διὰ νὰ μάθω, μὲ ποῖα χρώματα παριστάνουσιν εἰς τὰς θυγατέρας των τὸν γάμον, τὴν δυστυχὴ ταύτην ἀνάγκην, τὸν ζυγὸν εἰς ὃν πρέπει νὰ ὑποβληθῶσι, τὸν δεσμὸν τοῦτον τὸν ὁποῖον θεωρῶ ὡς τερατώδη ἠθικὴν ἔνωσιν ὁσάκις συνδέει ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς, ὅχι δύο ψυχὰς αἰσθανομένας ἀμοιβαίαν συμπάθειαν, ἀλλὰ δύο περιουσίας καὶ δύο ὄντα; Εἰς τὸν λεγόμενον πολιτισμένον κόσμον, ποῖον ἄλλο μάθημα διδάσκουσιν εἰς τὰς θυγατέρας των αἱ μητέρες παρὰ τὸ ἐξῆς· «ἀποβλέπετε κυρίως εἰς γάμον συμφέροντα καὶ εὐάρμοστον.» Ἐξ ἐνός μὲν ἐξάπτουσι τὰ πάθη, ἐρεθίζουσι τὴν εὐαισθησίαν, διεγείρουσι τὰς ἐπιθυμίας, ἀναπτύττουσι τὴν φαντασίαν τῶν ἀσθενῶν ἀλλ' ἐνθέρμων ἐκείνων ψυχῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν φροντίζουν νὰ μορφώσωσι τὴν θέλησιν των ἰσχυράν, καὶ νὰ καταστήσωσι σταθεράς τὰς ἀρχάς των. Πῶς θὰ ζήσωσι μὲ τὴν μικροπρέπειαν συνάμα καὶ ζωηρότητα, μὲ πάθη τόσῳ ἀχαλίνωτα, καὶ θέλησιν τόσῳ ἀσθενῇ; Θὰ ὁμοιάζωσι κοῦφα πλοιάρια, ἔχοντα ἰστία πλειότερα ἀφ' ὅσα πρέπει, καὶ ναυαγοῦντα διὰ τοῦτο ἅμα πνεύσῃ ὁ πρᾶμικρότερος ἀνεμος.

Ἡ Καρολίνα μου ὑπανδρεύθη, ἐνῶ εἶχον μεταβῆ εἰς Γαλλίαν διὰ νὰ ἴδω τὴν μητέρα μου ἀσθενοῦσαν, καὶ ἐγένετο σύζυγος τοῦ λόρδου Σούνδερλανδ. Ὅταν ἔμαθον ὅτι μὲ παρήτησε τόσον εὐκόλως, ἐφρύαξα

ἀπὸ ἀγανάκτησιν, ἀπὸ ἀπελπισίαν καὶ ὀργήν. Ἐξ ὑῆνας μετὰ ταῦτα ἀρῆκα τὴν δευτερεύουσαν θέσιν μου, ἐπειδὴ ὁ πρωτότοκος ἀδελφός μου εἶχεν ἀποθάνει, καὶ εἰσότημα εἶχον χιλιάδων λιρῶν, καὶ τίτλος βαρονέτου εὐρέθησαν εἰς τὴν ἐξουσίαν μου. Ἐπιστρέψας εἰς Λονδίνον παρεσύρθη, ὡς τόσοι ἄλλοι, ἀπὸ τὸν χείμαρρον τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν τέρψεων, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀπληντήσα καὶ τὴν Καρολίναν Σμήνος νέων τὴν περιεκύκλουν καὶ τὴν ἐθώπευον, ὁ σύζυγός της τὴν παρεμέλει, αὐτὴ δὲ, ἀμείδουσα τὴν ἀδιαφορίαν του, τὸν κατεφρόνει.

Ὅταν μ' ἐπρωτοῖδεν ἠρυθρίασε, καὶ ἐδοκίμασε τὴν ἀμνηχανίαν ἐκείνην, ἥτις εἶναι τὸ βεβαιότερον σύμπτωμα τῆς κρυφίας συμπαθείας τὴν ὁποῖαν αἰσθάνονται μὲν αἱ γυναῖκες, προσπαθοῦσι δὲ νὰ καταστείλωσι. Ταλαίπωρος Καρολίνα! ἀνῆκε πλέον εἰς ἄλλον. Ἀγνοῶ ἐὰν τὸ αἶτιον τοῦτο ἔπρεπε νὰ μὲ φανῇ ἀρκετὰ ἰσχυρὸν ὥστε νὰ παραιτηθῶ πάσης ἐλπίδος, διότι ἤμην τότε εἰκοσιᾶ ἐτῶν, καὶ συγχρόνως τετραπερασμένος· οἱ δὲ νόμοι τοῦ γάμου δὲν θεωροῦνται ἀπαρabiάστοι εἰς τὴν σφαῖραν ἐντὸς τῆς ὁποίας ἔζων. Ἀλλ' ἡ Καρολίνα ἦτον ἐκείνη τὴν ὁποῖαν εἶχεν ἐκλέξει ἡ καρδία μου· τὴν ἐσεδόμην ὡς τοιαύτην, καὶ θὰ ἐνόμιζον ἐμαυτὸν ἔνοχον ἀνοσιουργήματος, ἐὰν συνετέλουν εἰς τὴν ἠθικὴν της καταστροφὴν. Τὴν ἀπέφυγον λοιπὸν καὶ ἐπεζήτησα ἀλλαχοῦ ἄλλας τέρψεις.

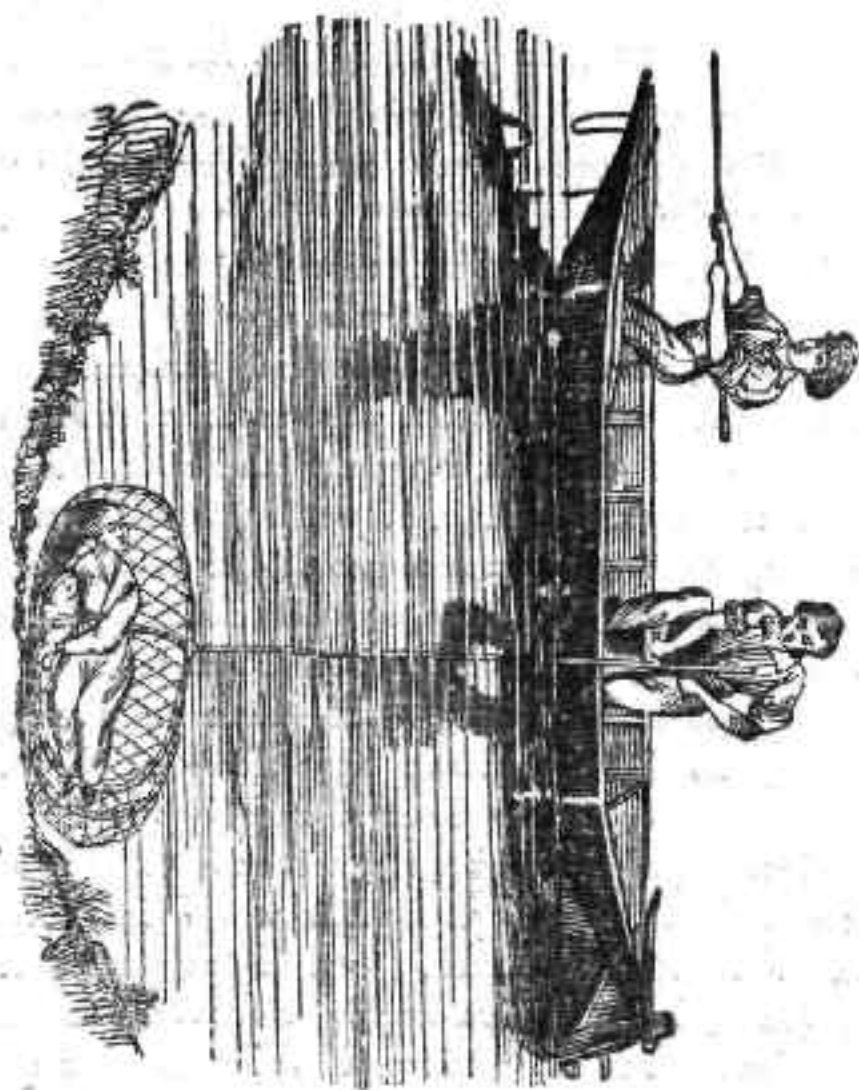
Τὸ νὰ τὰς ἐπιτύχω δὲν ἦτον πλέον δύσκολον· διότι αἱ πύλαι τοῦ παραδείτου τῶν πρωτοτόκων εἶχον ἤδη ἀνοιχθῇ ἐνώπιόν μου· ὅλ' αἱ νέαι, αἱ ὠραιότεραι, μὲ ἀπέτεινον μειδιάματα, ὅλ' αἱ μητέρες μ' ἐφιλοσκόρουν, ὅλα τὰ κύμβαλα ἀντήχουν ὑπὸ τοὺς λευκοὺς δακτύλους τῶν κληρονόμων, αἵτινες ἐπροσπάθουν οὕτω νὰ ἐνισχύσωσι τὴν λατρείαν μου. Ἀπὸ τίνος, χάμμία δὲν ἔπαυσε καταρροὴν, χάμμιᾶς ἵππος δὲν ἐχώλαινε, κανενὸς σύρτου τὸ κλειδίον δὲν παρέπιπτεν· ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὑπῆρξε, κατὰ τὴν Γραφήν, ἡ ἰδική μου ζωὴ. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν μὲ ἤρεσκον ὅλα ταῦτα· μετ' ὀλίγον ὁμοῦς μ' ἐπροξένισαν ἀηδίαν. Ἡ εὐκολία ψυχραίνει τὰ πάθη καὶ καθιστὰ τὰς ἡδονὰς ἐπαχθεῖς. Ἐκτοτε ἀπεφάσισα ν' ἀλλάξω μέτωπον, ν' ἀφῆσω τὴν ἐπίθεσιν, καὶ νὰ καταφύγω εἰς σύστημα ἀμύνης. Ἠρχισα λοιπὸν νὰ προσποιῶμαι τὸν ἀκατάδεκτον καὶ τὸν ἀδιάφορον, καὶ ἀμέσως ἡ φάλαγγ τῶν μητέρων, συνασπισθεῖσα, ἐπέπεσε κατ' ἐμοῦ, μὲ κατεδίωξε, μὲ κατετραυμάτισε, καὶ προσέβαλε μανιωδῶς καὶ αὐτὰ τὰ τελευταῖά μου χαρακώματα. Μὴ δυνηθεῖς ν' ἀντικρούσω μέχρι τέλους τὸ πλῆθος τῶν Ἀμαζόνων τούτων, ὅχι κατωτέρων κατὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν στρατηγηματικὴν ἐμπειρίαν τῶν κατὰ τὴν Ἀδομένην στρατιωτῶν τοῦ Κ. Ραγκβή, ἔστρεψα τὰ νῶτα καὶ ἐφυγον δρομαῖος εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Ἀλλὰ μήπως καὶ ἐκεῖ εὗρηκα καιρὸν ἀρκετὸν νὰ θεραπεύσω τοὺς μῶλωπάς μου, νὰ ἀναλάβω τὰς δυνάμεις μου, ἢ καὶ νὰ ἀναπνεύσω; Εἰς Νεάπολιν, εἰς Φλωρεντίαν, εἰς Ρώμην, παντοῦ ὤθεν διέβαινον ἀπληντῶν μητέρας ἐτοιμοὺς νὰ ὑπανδρεύωσι τὰς θυ-

γυιόρας των, μητέρας ατρομήτους και μαχιμωτά-
τα· εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐφόδου. Ἐσπευσεν λοι-
πὸν νὰ ἀνχωρήσῃ καὶ ἐκεῖθεν, καὶ δὲν ἤθάνθη
ἐμαυτὸν ἐν ἀνέτει, εἰμὴ ὁπότεν ἔφθασα εἰς Τουρκίαν,
ὅπου οἱ Μουτουλμάνοι δύνανται ν' ἀποκτήσωσι τέσ-
σπας γυναῖκας, εἴαν θέλωσι, καὶ δὲν εἶναι ὑποχρεω-
μένοι νὰ φορτισθῶσιν οὐδεμίαν, εἴαν δὲν ἔχωσιν ὀρεξιν.
Ἡ γενέθλιος ἄρα τοῦ δεσποτισμοῦ γῆ ὑπῆρξε δι'
ἐμέ, γῆ ἐλευθερίας καὶ ἀνεξαρτητίας.

Ἐν ἔτος μετὰ ταῦτα, εὐρισκόμενος εἰς Λιβόρνον,
πλήρης κόρου διὰ τὸν πλανήτην ἐκεῖνον βίον, ἀνέ-
γνων εἰς τινὰ ἐφημερίδα τὰ ἐρεξῆς·

« Ὁ κόμης Σούνδερλανδ, οὐτινος τὸ διαζύγιον
ἐγένετο πρό ἑξ μηνῶν, νυμφεύεται τὴν θυγατέρα τοῦ
μαρκίωνος Χελσέα· ὁ δὲ κόμης Μελβίλ, ὁ ἥρωις τοῦ
προκειμένου δράματος, λάμπει σήμερον εἰς τὰς πρῶ-
τας τῶν Παρισίων τυνανατροφάς, ἐνῶ ἡ δυστυχὴς
Καρολίνα Οὐαίλαι, ῥιφθεῖσα εἰς τὸν ποταμὸν διὰ νὰ
πνιγῇ ἀλλὰ διασωθεῖσα, ζῇ ἐρημος καὶ μεμονωμένη
εἰς Ἰταλίαν. »

Ἡ εἰρητις αὕτη δὲν μ' ἐξέπληξε παντάπασι, μ'
ἐλύπητε μόνον. Ἡρώτησα περὶ τοῦ συμβεβηκότος οἰ-
κογενείας τινὰς Ἀγγλῶν κατοικοῦσας εἰς Λιβόρνον,
καὶ ἔμαθον ὅτι ἡ τιλαίπωρος Καρολίνα εἶχε συνδέσει
στενὴν φιλίαν μετ' ἑνὴν τινὰ δούκισσαν, ἐκ τῶν νομά-
δων ἐκείνων ἀριστοκρατίδων, αἵτινες εὐρίσκονται εἰς
ὅλους τοὺς πολιτισμένους τόπους, καὶ τὰς ὁποίας
εἰ καὶ καταρρονοῦσιν κατ' ἰδίαν, δὲν ἀποβάλλουσιν
ὁμως αἱ καλαὶ τάξεις τῆς κοινωνίας, διότι ἔχουσι
τίτλον καὶ ἐξοχάς, διότι δίδουσι γεύματα, συνανα-
στρόφας καὶ δῶρα, καὶ περιβάλλουσι τὰ ἐλαττώ-
ματά των μετ' ἡλικίαν πολυτελείας καὶ λαμπρότη-

τος. Ἡ δούκισσα αὕτη ἐπροξένητ' ἐν τῷ βλεθρῷ τῆς
Καρολίνης, διότι εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἐγνώρισε τὸν
ἄξιον συνεταῖρον τῆς οἰκοδεσποίνης Μελβίλ, χαρτο-
παίκτην μέχρι μανίας, ἀγύρτην, πλάνον καὶ ἀσυ-
νειδῆτον, ὅστις ἐξηκολούθει νὰ διάγῃ βίον λαμπρὸν,
ἐνῶ τὸ θυμὸς τοῦ ἐστέναζεν εἰς τὸ ἀγνωστον ἄτυλον
ὅπου κατέφυγε διὰ νὰ κρύψῃ τὴν ἀτιμίαν του. Ὅλοι
τὴν κατέκρινον, διότι κἀνεὶς δὲν ἐγνώριζε τὰ διατρέ-
ξαντα. Ἡ νέα ὑπακούσασα εἰς τὴν μητέρα τῆς, εἶχε
παραδεχθῇ τὸν μετὰ τοῦ Σούνδερλανδ γάμον, μόνον
καὶ μόνον διότι ἐπιβλήθη εἰς αὐτὴν ὡς καθήκον. Ἰδοὺ
ποῖον τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μωρᾶς ἐπιμονῆς τῆς μη-
τρὸς, καὶ τῆς ἀτόπου ὑποταγῆς τῆς θυγατρὸς, τοῦ
χρέους τὸ ὁποῖον ἐξεπλήρωσεν αὕτη τότεν εὐσυνεί-
δητως, ἀλλὰ καὶ τότεν ἐπιβλαδῶς!

Ὅταν ἀναγνώσετε τὸ τέλος τῆς διηγήσεως ταύ-
της, θὰ φωνάζετε ἰσως, κυρία μου, ὅτι εἶναι μυθώ-
δης. Καὶ ὁμως ἀγνοῶ ποῦ δὲν ἀπαντᾶται τὸ μυθώδες·
τὰ ἀληθῆ συμβαίματα τῆς ζωῆς μας συντίθενται ἀπὸ
στοιχεῖα τότε παράδοξα, ὥστε καὶ ὁ τολμηρότερος
δραματοουργὸς δυσκολεύεται πολλάκις νὰ τὰ εἰσαῇ
εἰς τὸ ποίημά του. Βαρυθεῖς τὰς διεξοδικὰς μου
περιηγήσεις κατὰ τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ἡπειρον καὶ τὴν
Τουρκίαν, ἀπεφάσισα νὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν Ἀγγλίαν,
καὶ διηρχομένην βραδυπορῶν τὴν Ἰταλίαν, ἔχων ἀδια-
κόπως πρὸ ὀφθαλμῶν τοῦ γοτθικοῦ πύργου τοῦ
γηραιοῦ οἴκου τοῦ πατρός μου. Ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι
ἐξ αἰτίας ποίας συμπτώσεως ἐδιέσθην νὰ μείνω εἰς
πολίχνιον τι τῆς Βερόνης. Ἀμα τις ξένος φανῇ εἰς
χωρίον τῆς Ἰταλίας, σμῆνος γραϊδίων καὶ μικρῶν
ἐπαϊτῶν προξενούντων ἀποτροπὴν, φράττουσι τὴν
δόδον του. Κατορθώσας νὰ διαφύγω τὰς χεῖρας τῆς
ὀχληρᾶς καὶ ἀηδοῦς ἐκείνης σπείρας, εἰσῆλθον εἰς
μικρὸν νεκροταφεῖον, ὅπου πολλὴν ὥραν διεσκέδασα, εἴαν
τῆς λέξεως τούτης δύνανται νὰ γίνῃ χρήσις ἐπὶ κοιμη-
τηρίων, ἀναγινώσκων τὰ ἡμιοσβεσμένα καὶ χορτοσκέ-
παστα ἐπιτύμβια. Ἡ καρδία μου καταπαράχθη ὅτε
ἶδον τὸ χωρικὸν ἐκεῖνο νεκροταφεῖον· ἀλλὰ μὲν μνή-
ματα ἦσαν συντετριμμένα, ἀλλὰ δὲ ἐξηρανισμένα, καὶ
πληθος ἄλλων ἐγκαταλειμμένα ἀπὸ τὴν ἐπιλήσμονα
χεῖρα τῶν ἐπιζητῶντων φίλων ἢ συγγενῶν! Εἰς τό-
πον παράμερον τοῦ νεκροταφείου, ἐν μέτῳ δένδρου-
δίων νεοφύτων, ἔκειτο μάρμαρον λευκόν, τοσοῦτω
μεμονωμένον καὶ μακρὰν τῶν ἄλλων τάφων, ὥστε
αἶσθημα ἀνεξήγητον μ' ἔφερε πρὸς αὐτό. Πλησια-
σάς, ἔκυψα καὶ ἀνέγνων ἐκττατικός, γεγραμμένον
ἀγγλιστὶ τὸ ἐπιτάφιον τοῦτο.

« Σὺ, φίλτατον τῆς ψυχῆς μου μέλημα, ἡ-
μάρτησας, ἀλλὰ μετενόησας, ὑπέστης δεινὰ πάμ-
πολλα, καὶ ὁ θεὸς δὲν θέλει σ' ἐγκαταλείψει. »
Ε. Κ.

Ἀγγλος λοιπὸν ἀνεπαύετο εἰς τὸ χωρικὸν ἐκεῖνο
νεκροταφεῖον. Πολλὰς καὶ μελαγχολικωτάτας ἰδέας
ἐξύπνισεν εἰς τὴν κεφαλὴν μου ἡ τυχαία ἐκείνη συν-
άντησις. Ὡς ὁ συμπολίτης μου, ἔπαθον καὶ ἐγὼ καὶ
περιηγούμενη. Ἐστρεψάμην τὸ βλέμμα πρὸς τὸ παρελ-
θὸν μου· ἀλλὰ ποῖα ἦσαν τὰ ἁμαρτήματά μου; ἀ-

μαρτήματα ἀνθρώπου ζώντος ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀθῶα σφάλματα νέου. Ἀνεπρόλητα κατὰ νοῦν τοὺς φίλους τοὺς ὁποίους ἀπώλετα, τὴν ὥριαν καὶ δειλὴν νέαν τὴν ὁποίαν, ἀφοῦ κατέστρεψεν ὁ κόσμος, ἐσυκοράνη καὶ ἐγκατέλειπεν. Ὁ φοργμὸς ὅστις μὲ διεγύριζεν ἀπὸ αὐτὴν, δὲν ἦτον στερεώτερος τοῦ θανάτου. Μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ χάσμα μέγα ἐστήρικται!

Τοιαῦτα θλιβερά ἀνυπολόγιστος, ἶδον ἄνδρα καὶ γυναῖκα, καταβάοντας ἀπὸ ὄχημα, καὶ εἰσελθόντας εἰς τὸ νεκροταφεῖον. Ἀπὸ τὴν φυσιογνωμίαν καὶ τὸ ἐξωτερικὸν τῶν ἐφαίνοντο Ἀγγλοὶ, καὶ διὰ τὴν μὴ μὲ παρατηρήσωσιν, ἐκρύβην ταχέως ὀπισθεν βᾶτον, ἐνῶ αὐτοὶ ἐπροχώρουν πρὸς τὸν μεμονωμένον τάφον. Καὶ ἡ μὲν κυρία ἐφαίνετο περίλυπος μέχρι θανάτου, ὁ δὲ σύντροφός της, κύβας πρὸς αὐτὴν, τὴν παρηγόρει. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ τὴν ἀρῆκε μόνην, αὐτὴ δὲ, γονυπετήτα ἐπὶ τοῦ μνήματος, ἐκλαυσε καὶ προσηυχήθη πολλὴν ὥραν. Ἡ βλαβερά της λύπη, τὰ δάκρυά της, ἡ τότε συντριβὴ της κατέθλιψαν τὴν καρδίαν μου, καὶ μ' ἐράνη ἄτοπον τὸ νὰ κατακκοπιῶ τὰ ἱερὰ δάκρυα τὰ ὁποῖα ἐβλεπον σταλάζοντα ἐπὶ τοῦ μνήματος. Ἀνεχώρητα λοιπὸν ἀκροποδητή, καὶ ὑπῆγον εἰς τοῦ νεκροταφεῖου τὴν πύλην, δευροῖστο ὁ Ἀγγλός. Παραδόξως πῶς μ' ἐχαιρέτισεν ἅμα μὲ εἶδε, μεταχειρισθεὶς φιλοφροσύνην καταδικαζομένην αὐστηρῶς ἀπὸ τὰ βρετανικὰ ἔθνη, καὶ ἡ δὲ δύο Ἀγγλοὶ, συναντῶμενοι εἰς τὰ ξένα, χροστοῦσι νὰ φέρωνται πρὸς ἀλλήλους, ἐὰν δὲν ἐγνώρισε πρὶν ὁ εἰς τὸν ἄλλον, μὲ ὅλην τὴν δυνατὴν βραβερότητα. Φαίνεται ἐν τούτῳ ὅτι αἱ μετὰ τῆς ἡπειρωτικῆς Εὐρώπης σχέσεις μας, εἶχον ἔξει καὶ ἀπὸ τοὺς δύο μας τὴν σκωρεῖαν ταύτην, καὶ ἀντηλλάξαμεν τσαύτην εὐπροσηγορίαν, ὥστε ἡμίσεια ὥρα ἤρκεσεν εἰς τὸ νὰ μᾶς ἀναδείξῃ φίλους.

— Θὰ σὰς ἐπρότεινα, μὲ εἶπεν, ἐπειδὴ θὰ κάμετε τὸν αὐτὸν δρόμον μὲ ἐμέ, νὰ συνοδοιπορήσωμεν, εἰδὼν δὲν εἶχα τὴν κόρη μου μαζὶ μου· ἡ κατὰστασις ὁμοῦ τῆς ὑγείας καὶ τῆς καρδίας της, δὲν τὴν συγχωρεῖ νὰ πολυσμιλῇ, διότι εἶναι πολλὰ λυπημένη.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ νέα ἐξῆλθεν ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖον, καὶ ὅταν μὲ παρετήρησεν ἐταράχθη, καὶ μάλιστα δυσηρεστήθη. Σημειωτέον, ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν μὲ εἶχον συνειθίσει εἰς τοιοῦτον εἶδος ὑποδοχῆς. Καὶ νεώτερος ἀδελφὸς ὅταν ἤμην, εἶχον νικήσει πολλάκις τὴν αὐστηρότητα τῶν ἀφοῦ δὲ ἔγινε καὶ βαρονέτος, ποῦ νὰ εὐρεθῇ καρδία σκληρὰ δι' ἐμέ; Ὅλαι αἱ γυναῖκες, ὅσας εἶχον γνωρίσει περιηγούμενος, μὲ εἶχον πεῖσει, ὅτι εἴκοσι χιλιᾶδων λιρῶν εἰσόδημα, τίτλος καὶ νεότης, ἦσαν ἱκανὰ νὰ διεγείρουν αἰτθῆματα συμπαιθεῖας καὶ εἰς τὰς πλέον ἀσυμπαιθεῖς καρδίας. Τὸ μακρὸν καὶ μαῦρον κρήδεμνον τὸ ὁποῖον ἐκρυπτε τὸ πρόσωπον τῆς νέας δὲν ἀνεσύρθη ὅταν ἐπλησίασα, καὶ ἐχόλωσα μὴ δυνηθεὶς νὰ μαντεύσω καὶ τὴν φυσιογνωμίαν της· ἐπίστευσα ὁμοῦ ὅτι ἦτον εὐαίδης, διότι, ὡς σώζων εἰτέτι τὴν φαντασίαν ζωηράν, ὑπέθεσα ὅτι ἀγαθότης ψυχῆς δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀνευ ὠραιότητος.

Ἦτοιμαζόμενην ν' ἀποχαιρετίσω, καὶ τοὶ βρυθυμῶν, τοὺς νέους γνωρίμους μου, ὅταν ὁ πατήρ, ὅστις εἶχε συνομιλήσει κατ' ἰδίαν μὲ τὴν θυγατέρα του, πλητιάσας με,

— Ἐλπίζω, μὲ εἶπεν, ὅτι θὰ μὲ κάμετε τὴν τιμὴν νὰ συγγευθῇτε μαζὶ μου· ἡ κόρη μου προτιμᾷ νὰ μείνῃ μόνη εἰς τὸ δωμάτιόν της. Μὲ κάμετε αὐτὴν τὴν χάριν;

Ἐδέχθη προθύμως τὴν πρόσκλησιν, διότι τὰ δύο ἐκεῖνα ὄντα, εἶχον παρουσιασθῇ εἰς τὰς ὄψεις μου εἰς τρόπον κινήσαντα καὶ τὴν περιέργειαν, καὶ τὴν συμπαιθεσίαν μου. Ἡ νέα, τὰ δάκρυά της, ἡ προφυλακίς της, ἠρέθισαν ἄλλως τὴν ἐπιθυμίαν μου τοῦ νὰ μάθω τί περιστατικώτερον περὶ αὐτῶν, οὐδ' εἶχον παύσει τοῦ νὰ ἔχω καρδίαν εὐαίσθητον, ὥστε νὰ βλέπω μὲ ἀδιαφορίαν τὴν λύπην νέας γυναικός.

Εἰς τὸ γεῦμα ὠμιλήσαμεν περὶ παντοίων ἀντικειμένων, περὶ βουλευτικῶν ἐκλογῶν, περὶ αὐλικῶν ἐπεμβάσεων καὶ ῥαδιουργιῶν, περὶ συντάξεων, περὶ κυνηγίου, περὶ στοιχημάτων, καὶ ἐπὶ τέλους περὶ διαζυγίων.

— Ἦκούσατε, τὸν ἠρώτησα, τὸ διαζύγιον τῆς Λέδου Σούνδερχανδ; Ὁ τραπεζίτης μου ἀνεσκήρτησεν, ἠρυσθίσατε καὶ μετ' ὀλίγον ὠχρίατε, μὲ ἤτένισεν ἀτακταμυκτὶ, ἐχαρήλωσε τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ ἀπεκρίθη·

— Ναί! ἐκεῖνη ὁμοῦς ἀπέθανεν!

Ἀπορήτας διὰ τὴν ταραχὴν του, ἀπέτεινα πρὸς αὐτὸν πολλὰς ἐρωτήσεις εἰς τὰς ὁποίας μὲ παρεκάλεσε νὰ τὸν συγχωρήσω νὰ μὴ ἀποκριθῇ, καὶ μετὰ μικρὸν ἀνεχώρησεν. Ἐγὼ ὁμοῦ δὲν ἐκοιμήθην δι' ὅλης τῆς νυκτός· ἡ Καρολίνα ἦτον ἀδιαλείπτως ἐμπροσθέν μου, ποτὲ μὲν ἀθῶα, ἀγνή, χαρίεσσα, ποτὲ δὲ φαιδρά, περιχυκλωμένη ἀπὸ λάτρας, καὶ ὑπερέχουσα τῶν ἄλλων γυναικῶν, ἄλλοτε ἐστιγματισμένη, καταφρονημένη, ἀποβεβλημένη, καὶ ἐπὶ τέλους νεκρά! Ἐπρόσπαθουν ἀδιακόπως νὰ μαντεύσω διὰ τί τὸ ὄνομά της κατετάραιξε τὸν ὁμοτράπεζόν μου, καὶ διὰ τί ἀνεχώρησε τόσο κατεστυγμένως. Ὑπηρετῆς τις τοῦ ξενοδοχείου, ἐγχειρίσας με ἐπιστόλιον, ἔλυσε τὴν ἀπορίαν μου. Ὁ σύμπότης μου εἶχε σύζυγον τὴν θεῖαν τῆς Καρολίνης, ἡ δὲ θυγάτηρ του, Ἑλένη Κλίντων, ὑπῆρξεν ἐκ νεαρᾶς τῆς ἡλικίας φίλη ἐπιστήθιος τῆς ἀποθανούσης. Πολλάκις εἶχον ἰδεῖ εἰς Ἀγγλίαν τὴν Ἑλένην τὸ πρόσωπόν της μὲ εἶχε φανεῖ μέτριον, καὶ τὸ πνεῦμά της μᾶλλον πνεῦμα συνέπειας ἢ λαμπρόν. Ἐξελθὼν ἀμέσως τοῦ θαλάμου μου, ὑπῆγον πρὸς τὸν Κ. Κλίντων.

— Ὀνομάζομαι Τράβωρ, τὸν εἶπον, σφίγγας τὴν χεῖρά του· ὁ δεσμὸς ὅστις μᾶς συνδέει εἶναι καὶ ἰσχυρότερος καὶ ἀρχαιότερος ἀφ' ὅτι ὑποθέτετε ἢ ἀνεψιά σας ἐχρημάτισεν ἡ μόνη τὴν ὁποίαν ἠγάπησα μὲ τὴν καρδίαν μου.

Ἐπαιξε καὶ αὐτὸς ἐπίσης φιλικῶς τὴν χεῖρά μου, καὶ μ' ἐδωκε τοιοῦτον περιέργους πληροφορίας περὶ

τῆς τελευταίας περιόδου τοῦ βίου τῆς Καρολίνας, ὥς δὲν διατάζω νὰ τὰς κοινοποιήσω πρὸς τοὺς ἀναγνώστας μου.

Αἱ δύο ἑξαδέλφαι, ἡ Ἑλένη καὶ ἡ Καρολίνα, εἶχον συνανατραφῇ ἀπὸ τὴν μάμμη των, ἥτις πρώτη ἐνεστάλαξεν εἰς τὴν καρδίαν τῆς Καρολίνης εὐγενῆ καὶ γενναῖα αἰσθήματα, αἰσθήματα παραγνωριζόμενα ἀπὸ τὰς ἀνωτέρας τάξεις τῆς κοινωνίας, καὶ διὰ τοῦτο ἀποβαίνοντα μάταια καὶ περιττά. Αἱ δύο νέαι, ἡλικιωθεῖσαι, ἐθεωροῦντο ὡς ἀδελφαί. Ἡ γραῖα τὰς ἡγάπα ἐξ ἴσου· ἀλλ' ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης! Αἱ χάριτες, τὸ ἀνθηρὸν κάλλος τῆς Καρολίνης, ἦσαν ἀντικείμενα ἐγκωμίων ἀφθόνων· ἐνῶ ἡ Ἑλένη, μὴ ἔχουσα προῖκα ἐπίσης θαυσιλῆ, μηδὲ ὠραιότητα ἐξαιτίαν, μόλις εἴλκυε τὰ βλέμματα, ἢ ἤκουε λόγον φιλόφρονος.

— Εἶναι ὅλη θέλγητρος, ἔλεγον διὰ τὴν Καρολίαν· πόσον ὠραία ὁμμάτια! ὅποιον σῶμα λεπτὸν καὶ εὐλύγιστον! Πόσον κρότον θὰ κάμῃ μετὰ δύο ἢ τρεῖς χρόνους!

Ἐπειτα, στρεφόμενοι πρὸς τὴν Ἑλένην, ἔλεγον·

— Διὰ τί φοβεῖσαι, κόρη μου; δὲν κάμνεις καλὰ παράδοξον! πῶς δὲν ὁμοιάζει διόλου τὴν ἑξαδέλφην τῆς! . . . ἴτως διορθωθῇ ἀργότερα . . . μετὰ τὴν ἡλικίαν, τὸ πρόσωπόν της.

Ταλαίπωρος Ἑλένη! Ποσάκις ἐβλαστήμησε τὸ πρόσωπόν της αὐτὸ, ποσάκις ἐπληρώθη ἡ καρδιά της, ὅταν ἐβλεπεν ὅτι ὅλοι αἱ περιποιήσεις, ὅλοι αἱ λατρεῖαι συνέρχοντο εἰς τὴν ἑξαδέλφην τῆς. Καὶ ὅμως δὲν ἦτον ζηλότυπος. Ἄν καὶ ὅλοι ἡγάπων τὴν Καρολίαν, καὶ κάνεις τὴν Ἑλένην, αὐτὴ ἠσθάνετο κλίσιν εἰλικρινῆ καὶ ἄδολον πρὸς τὴν ὠραίαν ἀδελφὴν τῆς. Πολλάκις, καταφιλοῦσα τὴν ξανθὴν κόμην της, ἔλεγεν·

— Ἦθελα νὰ ἦμην εὐμορφὴ ὅσον καὶ σύ· ὅλοι θὰ μὲ ἡγάπων· ἀφοῦ ὅμως δὲν μὲ μισῇ ἡ μάμμη μου, δὲν παραπονοῦμαι.

Τὰ γενναῖα ταῦτα αἰσθήματα ὑπεβλήθησαν πολλάκις εἰς δοκιμασίαν· τὰ μαθήματα τὰ παραδιδόμενα καὶ εἰς τὰς δύο ἑξαδέλφας συγχρόνως, ἐφαίνετο ὅτι παρεδίδοντο εἰς μόνην τὴν Καρολίαν· ποτὲ δὲν ἔστρεφον πρὸς τὴν Ἑλένην τὴν προσοχὴν των αἱ διδασκάλισσαι καὶ οἱ διδάσκαλοι, πλὴν ὁσάκις τοὺς ἠνάγκαζε διὰ τῆς ζωηρότητος καὶ τῆς ἀντιλήψεως τοῦ πνεύματός της.

Ὅταν μετὰ μακρὴν διαμονὴν εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην ἡ μήτηρ τῆς Καρολίνης ἐπέστρεψεν εἰς Λονδῖνον, ὅλοι οἱ φίλοι τῆς ἐσπευσαν νὰ παραστήσωσιν ὡς ὑπέρμετρα γελοῖαν τὴν εὐλαβῇ ἐκείνην γραῖαν, ἥτις ἐπεσκέπτετο μὲν τοὺς ἀσθενεῖς καὶ τοὺς πτωχοὺς, δὲν ἔπαιζε δὲ χαρτίαν, οὐδ' ἐσύχναζεν εἰς τοὺς χοροὺς. Τὴν ἐπρόχην ἐκείνην αἱ ἑξαδέλφαι ἀπεχωρίσθησαν κλαίονσαι, καὶ ἠκολούθησεν ἐκάστη αὐτῶν ἄλλοιαν διεύθυνσιν· ἡ μὲν μία ἐπεδίωκε τὴν τύρβην, τοὺς καλλωπισμοὺς, τὰς συναναστροφάς, τὰς ἐπεδείξεις, ἡ δὲ ἄλλη, τὸν ἀφελῆ, καὶ σεμνὸν, καὶ μετριόφρονος, καὶ λιτὸν βίον. Ἡ λύπη τὴν ὁποίαν ἠσθάνθησαν ἀποχωριζόμεναι, ὑπερξεν ἐπίσης εἰλε-

κρινῆς, ἀλλ' ὅχι καὶ ἐπίσης διαρκῆς· διότι ἡ Καρολίνα, ἐντροφῶσα ἐν τῷ μέσῳ ἀπείρων τέρψεων, ἐλητμόνησε ταχέως τὴν ἑξαδέλφην τῆς· ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ τὴν θαυμάσωσιν, ἡ δίψα τῆς ἐπιτυχίας, κατεκρήμνιζον καθ' ἐκάστην αὐτὴν εἰς τὸ χάος τοῦ κόσμου. Ἐθεοποίει τὸ κάλλος της, Ἐπρωτίμα τῶν ἀληθῶν αἰσθημάτων τὰ ἐγκώμια, καὶ εἶχεν ἀνάγκην ἀκατάσχετον λατρευτῶν.

Ἡ δὲ Ἑλένη, παραβληκομένη ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, ἐνησχολεῖτο εἰς τοῦ νόος της τὴν καλλιέργειαν· οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου της, εἴτινες κατ' ἀρχὰς ἦσαν ἀνώμαλοι, ἐρρυθμίσθησαν προϊόντος τοῦ χρόνου, καὶ τὸ πρόσωπόν της ἔλαβεν ἥθος ἐμφαίνον σκέψιν καὶ ψυχῆς ἀγαθότητα. Ἐφόσον ἐξετίμα καλῆτερον, ἤγουν κατεφρόνει πλειότερον τὰς κρίσεις τῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ τοσοῦτον ἀνελάμβανεν ἀξιοπρέπειαν ἀφελῆ, καὶ θάρρος σεμνοπρεπές. Ἐὰν δὲν τύχω, ἔλεγεν, ἄνδρα τιμῶντα ὅχι τὰ ἐξωτερικὰ προτερήματα, ἀλλὰ τὰ τῆς ψυχῆς, θὰ μείνω βεβαίως ἀνύπανδρος· δὲν θὰ γείνω σύζυγος εἰμὴ ἀνδρὸς ἔχοντος γενναῖα σρονήματα.

Ὅταν ἔμαθεν ὅτι ἡ ἑξαδέλφη τῆς ἐπαγίδευσεν τὸν Λόρδον Σούνδερλανδ, ὅτι ἡ μήτηρ της ἐθεώρει τὸν γάμον τοῦτον πολλὰ συμφέροντα, καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ θὰ ἐνέδιδεν ἐπὶ τέλους εἰς τὴν μητρικὴν βίαν, τὴν ἔγραψε, τὴν ἐπενθύμισεν ὅτι ἡ καρδιά της ἀνῆκεν εἰς ἄλλον, τὴν παρεκίνει νὰ μὴ λάβῃ ποτὲ ἄνδρα διὰ τὸν ὅποιον οὔτε ἀγάπην, οὔτε ὑπόληψιν αἰσθάνεται, καὶ τὴν παρεκάλει θερμῶς νὰ σκεφθῇ καλῶς, διότι ἐπρόκειτο περὶ τῆς ὑπάρξεώς της. Εἰς τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἡ Καρολίνα ἀπήντησε μὲ τρόπον ἀμφίβολον καὶ σκοτεινόν, ὁ γάμος ἀπερασίσθη, ἡ δὲ Ἑλένη ἀπεποιήθη νὰ παρευρεθῇ εἰς αὐτόν.

Πολὺς καιρὸς δὲν ἐπέρασε, καὶ ὅλα τοῦ Σούνδερλανδ τὰ ἐλαττώματα ἐφάνησαν ἀπαρακάλυπτα εἰς τὰς ὄψεις τῆς Καρολίνης· ματαῖα ἦδη καὶ κενόσπουδος, ἀπεφάσισεν ἑκτοτε νὰ γείνη καὶ φιλεράστρια καὶ ἄστατος, καὶ νὰ βαδίσῃ ὁδὸν παράλληλον πρὸς τὴν τοῦ συζύγου της. Πολλάκις ἡ Ἑλένη τὴν παρεκάλεσε δι' ἐπιστολῶν ν' ἀπομακρυνθῇ τῆς ὀλισθηρᾶς ὁδοῦ εἰς ἣν εἶχεν ἀρχίσει νὰ πλανᾶται, ἀλλ' αἱ νοουθεσίαι τῆς ὑπεβλήθησαν μὲ καταφρόνησιν ἀπὸ τὴν παλαιάν της φίλην. Ἐντὸς ὀλίγου, ἡ ὑπόληψις τῆς Καρολίνης κατεστράφη διὰ παντός, καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἀνεφέρετο μὲ τὸ τοῦ κόμητος Μελβίλ, γνωστοῦ γόητος. Μετὰ παρέλευσιν τινος χρόνου, δὲν ἐγένετο πλέον λόγος περὶ αὐτῆς.

Ἡ Ἑλένη, ἀσθενήτασα δεινῶς, ἔμεινε πολλοὺς μῆνας κατάκοιτος· μίαν δὲ τῶν ἡμερῶν, εἰσελθοῦσα εἰς τοῦ πατρός της τὸ δωμάτιον, καὶ ἀσπασθεῖσα τὴν χεῖρά του·

— Πάτερ μου, εἶπεν, ἔχω μίαν χάριν νὰ σὲ ζητήσω.

— Λέγε, κόρη μου!

Ἡ Ἑλένη ἑταλαντεύετο.

— Δὲν θὰ σὲ ζητήσω τίποτε ἐναντίον τοῦ ὀρθοῦ λόγου.

— Δὲν ἀμφιβάλλω. Λέγε λοιπόν.

— Ἀνεκάλυψα τὸ καταφύγιόν της· εἶναι μόνη.

— Σ' έννοώ· ἀναχώρητε ὅταν θέλῃς, ὁ πατήρ σου σε συνοδεύει.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἀνεχώρησαν εἰς Ἰταλίαν, κατέλυσαν εἰς τὸ πολύχνιον περὶ οὗ ὠμίλησα, καὶ ἐζήτησαν τὴν κοιτίαν νέας τινὸς Ἀγγλίδος· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπερίσθησαν εἰς αὐτοὺς, ὅτι, ὡς πάσχουσα βαρέως δὲν ἔβριμτο νὰ τοὺς εἶη, ἡ Ἑλένη ἔγραψε πρὸς αὐτὴν τὸ ἐφεξῆς λακωνικὸν ἐπιστόλιον·

« Καρολίνα μου! ἀνεκάλυψα τὸ καταγώγιόν σου καὶ ἦλθον· θὰ μείνω εἰς τὸ πλευρόν σου, ἕως οὗ μὰς χωρίσῃ ὁ θάνατος. »

Ἐως οὗ δώσῃ ὁ ὑπηρέτης τὸ ἐπιστόλιον, ἡ Ἑλένη περιμένεν εἰς τὸν πρόδομον· ὁ ὑπηρέτης ἐπέστρεψε, καὶ ἐκείνη προτῆλθεν εἰς τὴν κλίνην ὅπου ἀνεπαύετο ἡ ἐξαδέλφη της· αὕτη δέ, ἀνοιξάσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἐπέταξε γνωρίσασα ἐκείνην τῆς ὁποίας ἡ παρουσία τὴν ἐκηυτέλιζεν. Ἡ Ἑλένη τὴν ἐσφιγξεν εἰς τὰς ἀγκάλας της, ἐκλαυσεν, ἐμειδίατε, καὶ ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὴν ὅλα τὰ προσφιλῆ ὀνόματα ὅσα συνείθιζε νὰ τὴν δίδῃ ἄλλοτε· ἀλλ' ἡ ἀσθενὴς τὴν παρεκάλει νὰ τὴν ἀρήσῃ ν' ἀποθάνῃ μόνη, λέγουσα ὅτι ἡ καταφρόνησις τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ αἰσθάνεται δι' αὐτὴν, τὴν ἐξουθένιζεν.

Ἡ ἐξαδέλφη της ὁμῶς ἀπεκρίνετο διὰ νέων περιποιήσεων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις της, καὶ κατεφίλει τὸ ἄλλοτε περικαλλές ἐκεῖνο πρόσωπον, τὸ ὁποῖον μόλις ἔσωζεν ἀσθενῇ τινὰ ἔχνη τῆς παλαιᾶς ὠραιότητος, τόσῳ τὸ εἶχεν ἀλλοιωθεῖ ἡ νόσος καὶ ἡ δόνη!

Ἡ Καρολίνα, καταπραυνθεῖσα, ὠμίλησεν ἀταράχως περὶ τοῦ προσηχοῦς θανάτου της. Καθ' ἐκάστην, ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, ἡ Ἑλένη εὐρίσκετο παρὰ τὴν κλίνην της· χάρις δέ εἰς τὴν σπανίαν ταύτην ἀροσίωσιν, αἱ τελευταῖαι τῆς πασχούσης στιγμαὶ ὑπῆρξαν γλυκύτεραι. Πρὶν ἀποθάνῃ ἔγραψε πρὸς τὸν Σούνδερλανδ, παρακαλέσασα αὐτὸν νὰ ἀναθέσῃ εἰς τὰς φροντίδας τῆς Ἑλένης τὸ τέκνον των. Ἐγραψε δέ καὶ πρὸς τὸν κόμητα Μελβίλ διεξοδικωτάτην ἐπιστολήν, παρaxyείλασα νὰ ἐγχειρισθῇ πρὸς αὐτὸν μετὰ τὸν θάνατόν της.

Ὁ κόμης, ἀφοῦ τὴν ἀνέγνωσε, τὴν ἔβαλεν εἰς τὸ θυλάκιόν του, καὶ ἐξῆλθε· τὸ πρόσωπόν του ἤκτινοβόλει τὴν ἐμπέραν ἐκείνην· καὶ ὅταν ὅλοι ἀνεχώρησαν ἀπὸ τὴν αἴθουσαν τῆς κυρίας ἥτις ἐδέχετο τότε τὰς ὑποκλίσεις του, ἐστηρίχθη ἐπὶ τῆς ἐστίας, καὶ ἀνέγνωσε γαυριῶν εἰς ἐπήκοον αὐτῆς τοὺς τελευταίους ἀσπασμούς τῆς νέας ἡρώιδος, ὡς τὴν ὠνόμαζεν. Ἐπροσποιήθησαν ὅτι ἐλυπήθησαν διὰ τὸ δυστυχὲς καὶ παραδειγματικὸν ἐκεῖνο τέλος, καὶ ὁ κόμης ἐδάδισε λαμπρότερος ἢ ἄλλοτε εἰς τὸ στάδιον τῶν θριάμβων του.

Ἡ Ἑλένη ἔγεινε σύζυγός μου.

Ν. Δ.

Ἡ ΔΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΤΑ ΕΠΙΣΚΟΠΩΝ.

ΕΚ ΤΗΣ ΝΕΩΤΑΤΗΣ ΑΓΓΛΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

ΤΟΥ ΜΑΚΩΛΑΙΟΥΣ.

Υπὸ Κ. Π.

(Συνέχεια. Ἴδε τὸ φυλλάδιον Ε' .)

Τῇ 27 Μαΐου εἰδοποιήθησαν οἱ ἐπίσκοποι, ὅτι τῇ 8 Ἰουνίου ὀφείλουν νὰ παρασταθῶσιν εἰς τὸν βασιλέα, ἐν τῷ συμβουλίῳ αὐτοῦ. Διατὶ ἐδόθη τόσον μακρὰ προθεσμία, ἀγνοοῦμεν. Ἰσως ὁ Ἰάκωβος ἤλπισεν, ὅτι τινὲς τῶν ἐνόχων, φοβηθέντες τὴν βασιλικὴν ὀργήν, θέλουν ὑποταχθῇ πρὶν ἔλθῃ ἡ ἡμέρα ἡ ὀρισθεῖσα πρὸς ἀνάγνωσιν τῆς διακηρύξεως ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, καὶ, διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὴν κυβέρνησιν, θέλουν καταπείσει τὸν κλῆρον αὐτῶν νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὸ διάταγμα. Ἐὰν τῶντι ἤλπισε τοιοῦτό τι, ἠπατήθη παραδόξως· διότι, ἐπελθούσης τῆς κυριακῆς τῆς 3ης Ἰουνίου, ἅπαντα ἡ Ἀγγλία ἐμειμήθη το παραδειγμα τῆς πρωτευούσης. Πρὸ τούτου ἔτι, οἱ ἐπίσκοποι Νορουίκου, Γλοκεστρίας (1), Σαλισβουρίας (Salisbury) Οὐίγκεστρίας (Winchester) καὶ Ἐξετρίας (2) εἶχον ἀποδεχθῇ τὰ ἐν τῇ ἀναφορᾷ περιεχόμενα, ὑπογράψαντες ἀντίγραφα αὐτῆς. Ὁ ἐπίσκοπος Οὐόρχεστρίας (Worcester) ἀπεποιήθη νὰ διανείμῃ τὴν διακήρυξιν εἰς τὸν κλῆρον αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐπίσκοπος Ἑρεφορδίας (Hereford) διένειμε μὲν τὴν διακήρυξιν, ἀλλ' ἦτο πασίγνωστον ὅτι μετεμελήθη καὶ ἠσχύνετο διὰ τὴν πρᾶξιν ταύτην. Οὐδὲ εἰς ἐφημέριος ἐπὶ 50 ἐξετέλεσε τὸ βασιλικὸν διάταγμα· ἐν τῇ μεγάλῃ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἑστροφίας λ. χ., ἥτις περιελάμβανε τὴν κομητίαν τῆς Λαγκαστροφίας, ὁ Καρτουρίγτιος δὲν εἰμπόρεσε νὰ καταπείσῃ εἰμὴ τρεῖς καὶ μόνους ἱερωμένους νὰ ὑπακούσωσιν εἰς τὸν βασιλέα· εἰς τὴν ἐπαρχίαν Νορουίκου ὑπῆρχον πολλαὶ ἐκκλησιῶν ἑκατοντάδες, ἀλλὰ μόνον εἰς τέσσαρας ἐκκλησίας ἀνεγνώσθη ἡ διακήρυξις. Ὁ αὐλικὸς ἐπίσκοπος Ροκεστρίας δὲν κατώρθωσε νὰ διαλύτῃ τοὺς δισταγμούς τοῦ κληρικοῦ ὅστις, διατελῶν ὡς ἐφημέριος παρὰ τῷ ἐν Χαταμίῳ (Chatam) σταθμῶντι στόλῳ, ἔζη ἐκ τοῦ μισθοῦ τὸν ὁποῖον ἐλάμβανεν ἀπὸ τῆς κυβερνήσεως· σώζεται δὲ ἔτι κατανοκτικὴ ἐπιστολὴ τοῦ χρηστοῦ τούτου ἱερέως πρὸς τὸν γραμματέα τοῦ Ναυτικοῦ διευθυντηρίου, λέγουσα μεταξὺ ἄλλων· « δὲν δύναμαι εὐλόγως νὰ ἐλπίσω εἰς τὴν προστασίαν σας. Γενη· α θήτω τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου. Προτιμῶ νὰ πάθω ἢ α νὰ ἀμαρτήσω. »

Τὴν ἐσπέραν τῆς 8ης Ἰουνίου, οἱ 7 ἀρχιερεῖς, ἀφοῦ συνεβουλεύθησαν περὶ πάντων τῶν δεόντων ὑπὸ τῶν ἐμπειροτέρων δικηγόρων τῆς Ἀγγλίας, ἐπορεύ-

(1) Gloucester, τὸ Ῥωμαϊκὸν Clevum. (2) Exeter, ἡ Οὐξέλλα τοῦ Πτολεμαίου, κατὰ τινάς.